

WILLEN WE STATIEGELD OF PLASTIC HEROES?

Op zoek naar de feiten achter het TNS Nipo-rapport
Versie 1, 1 mei 2015

Inleiding

Eind april 2015 kopte het Afvalfonds Verpakkingen in een persbericht “7 op de 10 Nederlanders vinden einde statiegeld prima”.¹ Het Afvalfonds, dat opereert namens het ‘verpakkend bedrijfsleven’, verwees hierbij naar een rapport van TNS-Nipo² dat in haar opdracht was opgesteld (en al drie weken eerder was opgeleverd). Dagblad de Telegraaf deed er een schepje bovenop en kopte “Consument wil einde aan statiegeldfles”.

In een tweetal artikelen in dagblad *Trouw* werd al vastgesteld dat de bevindingen van het rapport niet deugen en zeker niet aantonen dat de consument of de Nederlander het beëindigen van statiegeld wenst of prima vindt. Daar werd niet naar gevraagd en zo werd er niet over gerapporteerd.³

Los van deze bedenkelijke framing zijn er ook nog de nodige kanttekeningen te plaatsen bij de **onderzoeksoepzet** en bij de gepresenteerde conclusies. Zowel de kwalitatieve enquête als het kwantitatieve marktonderzoek (vier ‘focusgroepen’ met in totaal twintig deelnemers) bevatten suggestieve en leidende vraagstellingen. Ook met de **onderzoekresultaten** is selectief omgesprongen: over de helft van de onderzoekresultaten wordt niet expliciet gerapporteerd; bevindingen in het voordeel van statiegeld worden zeer onopvallend gebracht; terwijl bevindingen die uitgelegd kunnen worden in het voordeel van Plastic Heroes breed worden uitgemeten.

Tot op heden heeft TNS Nipo ons verzoek geweigerd om het totaal aan onderzoeksvragen en onderzoekresultaten op tafel te leggen – ondanks de nadrukkelijke vermelding in het rapport (p. 24/25) dat deze “op aanvraag beschikbaar” zijn. Wij moeten ons dus beperken tot onderstaand overzicht van kritiekpunten.

<i>I. Algemeen</i>
1. De rapportage behandelt slechts de helft van de gestelde enquêtevragen. Door dit “selectief winkelen” wordt bijvoorbeeld niet vermeld dat de respondenten positiever staan tegenover statiegeld dan tegenover het Plastic Heroes-systeem. ⁴
2. Het door de respondenten opgegeven inzamelgedrag wijkt sterk af van dat van de gemiddelde Nederlander. Uit het antwoord op de vraag over het gescheiden inzamelen van materialen (vraag 4; pag.17) blijkt dat het hier gaat om respondenten die ofwel veel meer dan de gemiddelde Nederlander meedoen aan gescheiden inzameling van materialen (zoals glas, plastic, drankenkartons en blik) ofwel bereid zijn gewenste antwoorden te geven.

¹ Het persbericht is te vinden op <http://www.plasticheroes.nl/nieuws/7-op-10-nederlanders-vinden-einde-statiegeld-prima>

² Beschikbaar op http://www.plasticheroes.nl/files/tns_nipo_rapportage_afvalfonds_van_statiegeld_naar_plastic_heroes.pdf

³ Zie <http://www.trouw.nl/tr/nl/4500/Politiek/article/detail/3987290/2015/04/29/Ook-bij-statiegeld-draait-het-om-wat-het-publiek-denkt-dat-waar-is.dhtml> en <http://www.trouw.nl/tr/nl/4332/Groen/article/detail/3991619/2015/04/30/Alles-voor-een-land-zonder-statiegeld.dhtml>

⁴ Signalen daarover zitten verborgen in de tekst, zoals op pagina 5: “Wees er wel van bewust dat het nieuwe systeem het moet opnemen tegen een zeer gewaardeerde routine” en op pagina 8: “positief ... tegenover het statiegeldsysteem”, “goed gewaardeerd”.

3. *“TNS NIPO heeft in opdracht van Afvalfonds Verpakkingen een onafhankelijk onderzoek uitgevoerd onder de Nederlandse bevolking.”*

Een onafhankelijk onderzoek neemt afstand van de statements 2 en 3 in de inleiding (waar, kort gezegd, in twijfel wordt getrokken of de voorstanders van statiegeld wel feitelijke argumenten hebben) en zet niet op iedere pagina het logo van TNS-Nipo én Plastic Heroes.

II. *“Vraag 23: “Hoe staat u tegenover het samenbrengen van het huidige statiegeldsysteem en het Plastic Heroes-systeem? (pagina 7)*

4. De meeste geënquêteerden geven aan dat zij nauwelijks kennis van zaken hebben. Zij moeten zich dus baseren op de -suggestieve- informatie in de inleiding.

- 61% weet niet wat er gebeurt met plastic verpakkingen nadat die apart zijn ingezameld (vraag 12; pag. 21)
- Het aandeel flessen in het plastic verpakkingafval wordt door de gemiddelde respondent -na alle inleidende informatie- veel te hoog geschat op 41% (pag. 21).

5. De uitgebreide inleiding geeft een onjuiste voorstelling van zaken en stuurt in de richting van een gewenst antwoord.

- Er wordt ten onrechte gesteld dat afschaffen van statiegeld een voldongen feit is (“Daarom kunt u straks ...”).
- Er wordt de onjuiste suggestie gewekt dat zowel het bedrijfsleven, als rijksoverheid en gemeenten hier achter staan, omdat ze hiermee “het recyclen van plastic verpakkingafval, duurzamer, gemakkelijker en efficiënter” willen en kunnen maken.
- Direct voorafgaand aan de vraag wordt gesteld dat men verwacht dat consumenten hierdoor “nog meer plastic verpakkingen gaan inzamelen” (wie kan daar dan nog tegen zijn, wanneer o.a. niet wordt vermeld dat zwerfafval en plastic soep hierdoor niet zullen afnemen, maar toenemen)

6. De uitgebreide inleiding laat alle nadelen van het “samenbrengen” van het statiegeldsysteem en het Plastic Heroes-systeem onvermeld.

- Er wordt niets vermeld over de te verwachten afname van het aantal grote flessen dat wordt ingezameld en gerecycled (van 95% naar 50%);
- Er wordt niets vermeld over de bij de plastic flessen te verwachten afname van de recyclingkwaliteit;
- Er wordt niet vermeld dat ook zou kunnen worden gekozen voor uitbreiding van statiegeld met kleine plastic flesjes en blikjes (en alle voordelen die dat zou hebben);
- Er wordt niet vermeld dat de afschaffing van statiegeld nadelig is voor de aanpak van zwerfafval en plastic soep.

7. De conclusie (“Bijna de helft staat positief ...”) wordt niet gerelateerd aan het kennisniveau van de respondenten.

- Slechts 39% van de respondenten weet wat er gebeurt met de ingezamelde plastic verpakkingen; het onderzoeksrapport zou moeten melden of deze groep oververtegenwoordigd is in de groep van 54% die niet positief staat tegenover het “samenbrengen”.
- Idem voor wat betreft de groep van 23% die er negatief tegenover staat.

III. Vraag 29: “Maakt het voor u iets uit als de statiegeldflessen in de toekomst met de overige plastic verpakkingen kunnen worden ingeleverd i.p.v. in de supermarkt.” (pagina 8)

8. Er wordt gevraagd hoe men zal omgaan met een *voldongen feit* en niet of men positief of onverschillig staat tegenover een eventuele *afschaffing van statiegeld*.

- Voorafgaand aan deze vraag is al gesteld *dát* het statiegeldsysteem wordt “samengebracht” met daarbij de suggestie dat dit net zo goed of zelfs beter is voor het milieu.
- De vraag of het iets uitmaakt om in plaats van deze “zeer gewaardeerde routine” (pag. 5) iets anders te doen dat zo goed is voor het milieu is ‘hengelen naar een sociaal wenselijk antwoord’.
- De formulering is bagatelliserend: ‘maakt het u iets uit of flessen *kunnen worden ingeleverd...*’ en vermijdt het noemen van de *afschaffing* van statiegeld.

9. Geconcludeerd moet worden dat 31% van de respondenten bezwaar heeft tegen gebruik (blijven) maken van Plastics Heroes wanneer statiegeld zou worden afgeschaft. Het is opmerkelijk dat zoveel respondenten in feite niet instemmen met een als voldongen feit gepresenteerde afschaffing van statiegeld.

Recycling Netwerk, versie 1, 1 mei 2015.

<http://www.recyclingnetwerk.org>